

te zaključuju da otvoreni i participativni stil obrazovanja ima bitnu ulogu u stvaranju stavova i obrazaca ponašanja koje pogoduju razvoju civilnog društva.

U osmom poglavlju Anna Gasior Niemec i Piotr Glinski analiziraju stanje civilnog društva u Poljskoj. Autori tvrde da standardne mjere snage civilnog društva u obliku u kojem su korištene u većini komparativnih studija ne mogu na adekvatan način mjeriti snagu civilnog društva u Poljskoj. Autori predlažu mjere koje bi bile u stanju zahvatiti i brojne oblike *ad hoc* akcija i tradicionalnih oblika organiziranja. Autori zatim prikazuju stanje poljskog civilnog društva te zaključuju da je broj formalnih organizacija civilnog društva u porastu te da će i dalje rasti kao posljedica ekonomskog rasta te integracije u Europsku uniju.

U devetom poglavlju Gojko Bežovan analizira strukturu civilnog društva i obrascu građanske participacije u Hrvatskoj. Autor uspoređuje značaj različitih oblika participacije koji se kreću od političke participacije do građanskog aktivizma, te različite aspekte strukture civilnog društva, od regionalne distribucije organizacija do povjerenja u pojedine institucije. Autor zaključuje da su državna tijela najznačajniji izvor financiranja civilnog društva, te da je ova činjenica znatno utjecala na brzinu i prirodu razvoja civilnog društva stvarajući velik broj organizacija koje su ovisne o i blisko povezane s različitim državnim tijelima.

Sveukupno, ova knjiga predstavlja važan doprinos literaturi koja se bavi socijalnim kapitalom. Knjiga u potpunosti ispunjava namjere svojih autora opisane u uvodu, pokazujući na vrlo jasan način da je u analizi socijalnog kapitala potrebno koristiti više pristupa, kako na teorijskoj tako i na metodološkoj razini.

Andrija Henjak

SOCIOLOGIJA

Anthony Giddens i Karen Birdsall

Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2007., 750 str., 4. izdanje
Prijevod: Rajka Rusan-Polšek

Udžbenik »Sociologija« A. Giddensa treći je prijevod udžbenika sociologije (nakon M. Haralambosa i G. Ritzera) objavljen na hrvatskom jeziku pet godina nakon hrvatskog izdanja Haralambosove sociologije (Golden Marketing, 2002.). Na 750 stranica podijeljenih u 21 poglavlje nalaze se još i glosarij, opsežna bibliografija (542 bibliografske jedinice) i kazalo pojmova i autora. Budući da u Hrvatskoj nedostaje kvalitetnih socioloških udžbenika, svakako je dobrodošao ovaj prijevod uglednog britanskog sociologa A. Giddensa, iako nažalost tek šest godina nakon originala.

Knjigu karakterizira nekoliko temeljnih tema koje su razrađene u primjerima različitih područja sociologije. Osnovna je teza da se svijet mijenja, a predmet i zadatak sociologije su analiza i objašnjenje procesa tranzicije (kao što je bila modernizacija) i transformacija društva. Globalizacija društvenog života sljedeća je glavna tema koja se provlači kroz većinu poglavlja. Sociologija roda i spolnosti također je jedna od glavnih tema koja zauzima značajno mjesto u pristupu i to ne samo posebnim poglavljem koje je postalo neizostavno područje udžbenika opće sociologije. Posebne cjeline unutar ovog poglavlja posvećene su ljudskoj spolnosti, homoseksualnosti i prostituciji.

Poštujući standarde u strukturi i izboru obaveznih tema koje svaki takav udžbenik »mora« sadržavati, ovu knjigu odlikuje uvođenje nekih novih, a vrlo važnih aspekata problema i koncepcija u suvremenoj sociologiji. Tako se u ovoj knjizi mogu naći poglavlja o globalizaciji, sociologiji tijela i zdravlja i masovnim medijima i komu-

nikaciji, vrlo važnim područjima razvoja sociologije danas koje nije zastupljeno u drugim udžbenicima.

Prvo poglavlje »Što je sociologija?« koje bi trebalo definirati i objasniti predmet sociologije kao društvene znanosti čini se malo prešturo. Iako autor posebno napominje da nije želio početak knjige opteretiti teorijskim raspravama o sociološkim pojmovima, nedostaje mu pojašnjenje što zapravo čini sociološku perspektivu. Posebice dio pod naslovom »Kako nam sociologija može pomoći u životu?« daje prilično reduciranu sliku sociološke profesije. To je poglavlje ujedno, po našoj skromnoj procjeni, najslabija karika ove knjige. Naravno, kao što se ističe i u ovom udžbeniku, pluralizam različitih teorijskih pristupa, tj. multiparadigmatičnost sociologije nije nedostatak i pokazatelj nerazvijenosti i nedovoljne znanstvenosti discipline. Složenost njezinog predmeta, proučavanje društvene stvarnosti i ponašanja pojedinaca, skupina i društava, nemoguće je obuhvatiti jednom paradigmom.

Giddensov udžbenik svojom strukturom poglavlja i odabirom tema ocrta jedan od pristupa u suvremenoj sociologiji, naglašava razliku između europske i američke »sociološke škole«, ukazuje na trendove u metodologiji. Za razliku od poznatih (već klasičnih) američkih udžbenika Vandera Zandena (McGraw Hill, 1990.) i novijih Rodnyja Starka (Thompson Wadsworth, 2007.) ovdje ćemo naći puno više »interakcije«, a manje »strukture«, više mikro-sociologije nego makro-sociološkog pristupa. Poglavlje »Metode istraživanja u sociologiji« koje se nalazi na kraju knjige s pregledom teorijskog mišljenja u sociologiji počinje s naslovom »Je li sociologija znanost?«. U anglosaksonskom razumijevanju pojma »science« u jedini što se odnosi na prirodne znanosti to ima drukčije značenje od hrvatskog termina pa ovakav naslov može kod nas dovesti u pitanje status sociologije kao etablirane znanstvene

discipline. Ako jedan od najpoznatijih europskih sociologa postavlja to pitanje što očekivati od laika?

Pored već spomenutih poglavlja u knjizi se nalazi posebno poglavlje »Kultura i društvo« koje u vrlo kratkim crtama definira pojam kulture, izdvajajući samo vrijednosti i norme društava. »Društvena interakcija i svakodnevni život« izdvajaju važnost interakcionističke perspektive u proučavanju aspekata svakodnevnog života kao što su neverbalna komunikacija, lice, tijelo i govor, društvena pravila i razgovor. Klasičnim posebnim sociologijama posvećena su poglavlja o religiji, obitelji, zločinu i devijantnosti, modernim organizacijama, radu i ekonomskom životu, obrazovanju, vlasti i politici, urbanoj sociologiji. Koliko je fokus suvremene sociologije usmjeren na najvažnije probleme globalnog društva vidljivo je i u ovom udžbeniku u posebnim cjelinama posvećenim pitanjima »Rase, etniciteta i migracije«, »Siromaštvu, socijalnoj pomoći i društvenoj isključenosti« i »Rastu stanovništva i ekološkoj krizi«.

Metodički pristup karakterizira postupno uvođenje u problematiku polazeći od svakodnevnih iskustava koje autor na pristupačan način »sociologizira« i čitatelja postupno upoznaje s relevantnim sociološkim teorijskim perspektivama koje objašnjavaju fenomen o kojem je riječ. Svaki pojam, odnosno problematika, ilustrirana je prikazima relevantnih istraživanja i statističkim podacima, slikama i originalnim tekstovima. Autor uz svako poglavlje uz sažetak i pitanja za razmišljanje navodi dodatnu literaturu uz navođenje linkova za internetske stranice s tog područja.

Jedna od karakteristika pristupa ovog udžbenika jest i to što osim što predstavlja udžbenik opće sociologije i tako pokriva sve tipove uvodnih kolegija iz sociologije na studiju sociologije i drugim fakultetima, prikazima tematika koje su predmet po-

sebnih sociologija daje na vrlo pregledan način opis osnovnih pojmova i teorija kao i najnovijih istraživanja i kontroverzi. Na taj način pojedina poglavlja mogu poslužiti kao nadopuna literaturi iz kolegija posebnih sociologija, kao što je sociologija organizacije, sociologija roda i slično.

Socioloških udžbenika je premalo s obzirom na razvoj sociologije kod nas pa pojava novijih izdanja svjetske produkcije predstavlja odgovor na nasušnu potrebu za takvom literaturom. Nadamo se da nećemo morati dugo čekati neko novo izdanje drugih sličnih udžbeničkih izdanja.

Jasminka Lažnjak

JOURNAL OF EUROPEAN SOCIAL POLICY

Godina 16, 2006.

U 16. godištu ovog iznimno kvalitetnoga i poticajnog časopisa moguće je pronaći niz vrlo relevantnih tekstova, ponajviše iz područja komparativne i europske socijalne politike.

U broju 1 pronalazimo dva rada koji fokusiraju jedno od najkontroverznijih pitanja komparativne socijalne politike, ono o utemeljenosti i kontinuiranoj relevantnosti Esping-Andersenovih modela socijalnih država/režima: kontinentalno-konzervativni, socijaldemokratski i liberalni. Rad Lyle Scruggs i Jamesa Allana (*Welfare-state decommodification in 18 OECD countries: a replication and revision*) nastojao je temeljem dostupnih podataka za 18 OECD zemalja ponoviti Esping-Andersenov izračun indeksa dekomodifikacije te ponuditi novi indeks, tzv. izdašnosti socijalnih naknada (*benefit generosity index*). Naime, neki elementi originalnog izračuna ostali su nejasni, ili nedovoljno dokumentirani,

pa su autori ponajprije pokušali razjasniti što je i kako računano i na koji su način oni proveli novi izračun. Ponovni izračun pokazuje relativno visoku koreliranost s izvornim dekomodifikacijskim rezultatima za tri programa na kojima se on i zasniva (naknade za nezaposlenost, bolovanje te mirovine), ali i neke bitne razlike za pojedine zemlje, koje ih potom smještaju u drugi tip socijalne države. Primjerice, Italija i Japan prema ponovljenom izračunu nisu u konzervativno-korporativnoj skupini, već liberalnoj, dok je Kanada iz liberalne skupine prešla u konzervativno-korporativnu itd. U izračunu indeksa izdašnosti socijalnih naknada autori su detaljno objasnili na koji su način interpretirali pojedine elemente socijalnih programa. Konačna analiza također pokazuje različito pozicioniranje pojedinih zemalja (npr. Italija se ponovno pokazuje kao liberalna zemlja ili liberalno-konzervativni hibrid), ali i da različiti programi (za nezaposlene, bolesne i stare) različito djeluju pa je možda i sasvim upitno govoriti o distinktivnim socijalnim režimima. Jedino su u skandinavskim zemljama te Nizozemskoj sva tri programa visoko kolerirana.

Rad Clare Bambre *Decommodification and the worlds of welfare revisited* fokusira istu temu, ali na taj način da se izračun dekomodifikacijskog indeksa (koji izvorno potječe iz 1980. godine) ponavlja za 1998./99. godinu. Autorica upozorava da je Esping-Andersen svoju tipologiju bazirao ne samo na kvantitativnom izračunu, već i na još dva kvalitativna indikatora, stupnju stratifikacije te javno-privatnom *mixu*, odnosno da je možda tipologija bila prethodno osmišljena (prije kvantitativnog izračuna), jer je teško razumjeti kako je postavljena granica između pojedinih režima. Novi izračun za godinu 1998./99. također pokazuje neke zanimljive razlike. I ovdje je Kanada u skupini konzervativnih zemalja, ali tu su i Irska (premda na donjoj granici) te Nizozemska i Danska (na gornjoj grani-